

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 06.09.2016, sp. zn. 23 Cdo 1878/2015, ECLI:CZ:NS:2016:23.CDO.1878.2015.1

Číslo: 21/2018

Právní věta:

Právní skutečností, s níž právní předpisy (zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník) podle § 107a o. s. ř. spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o něž v řízení jde, je v případě postoupení pohledávky smlouva o postoupení pohledávky, není-li postoupení pohledávky oznámeno postupitelem dlužníkovi; k postupu podle § 107a odst. 2 o. s. ř. však postačí oznámení postoupení postupitelem. Účinky oznámení o postoupení pohledávky vzniklé před 1. 1. 2014 se i po tomto datu řídí ustanoveními zákona č. 40/1964 Sb. (§ 3028 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 06.09.2016

Spisová značka: 23 Cdo 1878/2015

Číslo rozhodnutí: 21

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Účastníci řízení

Předpisy: § 107a o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 11. 2014, sp. zn. 27 Co 68/2014, ve znění opravného usnesení ze dne 12. 2. 2015, sp. zn. 27 Co 68/2014, a věc vrátil Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně (právní předchůdkyně současné žalobkyně, M. & K. P., spol. s r. o.,) se domáhala na žalovaném zaplacení částky 659 401 Kč (spolu se zákonným úrokem z prodlení) z titulu nezaplacených faktur vystavených na základě smlouvy o dodávkách, odběru a následném prodeji periodického tisku a doplňkového zboží za dodávky žalobkyně uskutečněné žalovanému v průběhu roku 1994.

2. Okresní soud ve Vyškově rozsudkem ze dne 13. 6. 2000, č. j. 3 C 432/99-21, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni částku 659 401 Kč s úrokem z prodlení (výrok pod bodem I) a rozhodl o povinnosti žalovaného zaplatit žalobkyni na náhradu nákladů řízení 28 288 Kč (výrok pod bodem II). Tento rozsudek napadl žalovaný odvoláním, jež bylo soudem prvního stupně posouzeno jako včasné podané. K návrhu žalobkyně soud prvního stupně usnesením ze dne 27. 11. 2012, č. j. 3 C 432/99-77, jež nabylo právní moci dne 5. 2. 2013, připustil, aby do řízení na místo žalobkyně vstoupila společnost G & C Partner, spol. s r. o., které původní žalobkyně postoupila pohledávku za žalovaným.

3. Dne 6. 11. 2014 žalobkyně G & C Partner, spol. s r. o., odvolacímu soudu navrhla, aby připustil vstup do řízení nové žalobkyně, společnosti M., spol. s r. o., Návrh odůvodnila smlouvou o postoupení pohledávky za žalovaným, uzavřenou dne 20. 1. 2014. Společnost M., spol. s r. o., se vstupem do řízení souhlasila podáním doručeným odvolacímu soudu dne 11. 11. 2014.

4. Krajský soud v Brně usnesením ze dne 21. 11. 2014, č. j. 27 Co 68/2014-137, ve znění opravného usnesení ze dne 12. 2. 2015, č. j. 27 Co 68/2014-152, návrhu žalobkyně, aby do řízení na její místo vstoupila společnost M., spol. s r. o., nevyhověl. Rozhodnutí odůvodnil tím, že smlouva o postoupení pohledávky nespecifikuje, které z žalobou uplatněných faktur žalobkyně postupuje, popřípadě v jaké jejich výši, proto je smlouva o postoupení pohledávky neplatná pro neurčitost.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Rozhodnutí odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním, v němž vyvrací závěr odvolacího soudu o neurčitosti postupované pohledávky, k čemuž odkazuje na judikaturu Nejvyššího soudu, s níž má být napadené rozhodnutí v rozporu. Dovolatelka uzavírá, že smlouva o postoupení pohledávky vymezuje postupovanou pohledávku jasně, určitě a srozumitelně, proto je smlouva platná a byly splněny všechny podmínky pro to, aby bylo návrhu žalobkyně podle § 107a o. s. ř. vyhověno.

6. Dovolatelka navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

7. Žalovaný se dle obsahu spisu k podanému dovolání nevyjádřil.

III.

Přípustnost dovolání

8. Dovolací soud úvodem poznamenává, že v řízení o dovolání bylo postupováno podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod I. zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb. – dále jen „o. s. ř.“).

9. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) za splnění podmínky advokátního zastoupení ve smyslu § 241 odst. 1 a 4 o. s. ř., se zabýval přípustností dovolání.

10. Podle § 238a o. s. ř. je dovolání dále přípustné proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo v průběhu odvolacího řízení rozhodnuto o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka, o vstupu do řízení na místo dosavadního účastníka (§ 107a), o přistoupení dalšího účastníka (§ 92 odst. 1) a o záměně účastníka (§ 92 odst. 2).

11. Dovolání je tedy přípustné, neboť napadeným usnesením odvolací soud nepřipustil vstup společnosti M., spol. s r. o., do řízení na místo dosavadní žalobkyně.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Podle ustanovení § 107a o. s. ř., má-li žalobce za to, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o něž v řízení jde, může dříve, než soud o věci rozhodne, navrhnout, aby nabyvatel práva nebo povinnosti vstoupil do řízení na místo dosavadního účastníka; to neplatí v případech uvedených v § 107 (odstavec 1). Soud návrhu usnesením vyhoví, jestliže se prokáže, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost uvedená v odstavci 1, a jestliže s tím souhlasí ten, kdo má vstoupit na místo žalobce; souhlas žalovaného nebo toho, kdo má vstoupit na jeho místo, se nevyžaduje. Právní účinky spojené s podáním žaloby zůstávají zachovány (odstavec 2). Ustanovení § 107 odst. 4 platí obdobně (odstavec 3).

13. Podle ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (usnesení ze dne 4. 9. 2003, sp. zn. 29 Cdo 708/2002, uveřejněné pod č. 37/2004 Sb. roz. obč., usnesení ze dne 24. 6. 2003, sp. zn. [21 Cdo 306/2003](#), uveřejněné pod č. 31/2004 Sb. roz. obč., usnesení ze dne 27. 3. 2007, sp. zn. [29 Cdo 988/2007](#), usnesení soudu ze dne 25. 5. 2010, sp. zn. [32 Cdo 1382/2010](#), platí, že předmětem řízení o návrhu ve smyslu § 107a o. s. ř. není posouzení, zda tvrzené právo (povinnost), jež mělo být převedeno nebo které mělo přejít na jiného, dosavadnímu účastníku svědčí.

14. Formální soudní přezkum je tak vymezen pouze na to, zda nastala právní skutečnost s níž právní předpisy obecně vzato spojují přechod nebo převod práv a povinností, zda označená právní skutečnost je v konkrétním případě způsobilá mít za následek přechod nebo převod práv a povinností, o které v řízení jde, a že nastala (došlo k ní) po zahájení řízení. Soud naopak neřeší otázky, zda existuje právo, jež mělo být převedeno, respektive zda náleží původnímu věřiteli (žalobci) a skutečně podle platné postupní smlouvy přešlo na nového věřitele. Podle konstantní judikatury řeší soud tyto otázky až při meritorním rozhodnutí, neboť v opačném případě, tedy při zkoumání těchto otázek ve fázi rozhodování podle § 107a o. s. ř. by došlo k předjímání ve věci samé.

15. Platností smlouvy o postoupení pohledávky při zkoumání procesního nástupnictví se soud nezabývá, neboť se jedná o posouzení věci samé, k němuž se soud může vyslovit jen v rozhodnutí o věci samé (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2003, sp. zn. [21 Cdo 306/2003](#), publikované pod č. 31/2004 Sb. roz. obč.).

16. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu v rozsudku ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. [31 Cdo 1328/2007](#), publikovaném pod č. 61/2010 Sb. roz. obč., navíc dospěl k závěru, že oznámením o postoupení pohledávky, které je adresované dlužníku, postupitel vyvolá změnu osoby oprávněné přijmout plnění a také na sebe bere riziko vyplývající z toho, že i v případě neplatnosti (či dokonce neexistence, např. pokud by šlo o nicotný právní úkon) smlouvy o postoupení pohledávky splní dlužník dluh třetí osobě (postupníkovi) s účinky i pro postupitele. V uvedeném rozhodnutí uzavřel, že „Oznámil-li postupitel dlužníku, že pohledávku postoupil postupníkovi, pak dlužník nemá s výjimkou případů uvedených v § 525 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“), eventuálně případů, ve kterých by dlužník prokázal, že postoupení pohledávky mělo za následek změnu (zhoršení) jeho právního postavení/ vůči postupníku ve sporu o náhradu pohledávky k dispozici obranu založenou na námitce neplatnosti smlouvy o postoupení pohledávky....“

17. Dále velký senát zdůraznil, že ve vztahu mezi postupníkem a dlužníkem nemůže být otázka platnosti postoupení významná, pro dlužníka je podstatné, zda postupovaný dluh existuje (a proto jsou mu zachovány námitky proti pohledávce, které mohl uplatnit v době postoupení – § 529 odst. 1 obč. zák.), ale není jeho věcí, kdo jej vymáhá; má splnit dluh podle pokynů věřitele. Otázku, zda pohledávka byla skutečně postoupena a zda postoupení bylo platné, lze řešit ve sporu mezi postupitelem a postupníkem.

18. K těmto závěrům se Nejvyšší soud následně přihlásil v řadě svých rozhodnutí, např. v rozsudku ze dne 22. 12. 2009, sp. zn. [29 Cdo 1277/2007](#), ve kterém uvedl, že účelem ustanovení § 526 odst. 2 obč. zák. je ochrana dlužníka, který plnil svůj závazek na základě oznámení věřitele o postoupení pohledávky osobě (postupníku), jež podle hmotného práva nebyla v době plnění věřitelem pohledávky, například proto, že smlouva o jejím postoupení nebyla platná. Oznámení postupitele dlužníkovi o tom, že došlo k postoupení pohledávky je právní skutečnost, se kterou právo pojí vznik povinnosti dlužníka plnit postupníkovi.

19. Právní skutečností, na kterou právo váže změnu osoby oprávněné přijmout plnění, je tak oznámení postoupení postupitelem dlužníkovi; není podstatné, zda ve skutečnosti k cessi platně či vůbec došlo. Tato úprava je stanovena na ochranu dlužníka, neboť jinak by byl v trvalé nejistotě, zda plnil tomu, komu měl. Otázku, zda pohledávka byla skutečně postoupena a zda postoupení bylo platné, lze řešit jen ve sporu mezi postupitelem a postupníkem.

20. Při rozhodování o procesním nástupnictví podle § 107a o. s. ř. se tato skutečnost projeví v tom, že jakmile se žalovaný dlužník v řízení dozví o návrhu žalobce (postupitele) na procesní nástupnictví podle § 107a (§ 41 odst. 3 o. s. ř.), nezkoumá již soud platnost a dokonce ani existenci smlouvy o postoupení pohledávky. Je tomu tak v důsledku aplikace § 526 odst. 2 obč. zák., podle něhož oznámí-li dlužník postoupení pohledávky postupitel, není dlužník oprávněn se dožadovat prokázání smlouvy o postoupení.

21. Návrh na vstup účastníka musí být podán za řízení, tedy dříve, než soud o věci samé rozhodl, a musí být doložen souhlas nabyvatele práva se vstupem do řízení, má-li nabyvatel práva nastoupit na místo dosavadní žalobkyně (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. [32 Odo 1242/2004](#); srov. shodně DRÁPAL, L. In: DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 736.).

22. Z obsahu spisu vyplývá, že společnost G & C Partner, spol. s r. o., uzavřela se společností M., spol. s r. o., dne 20. 1. 2014 smlouvu o postoupení pohledávky za žalovaným. Podáním doručeným odvolacímu soudu dne 10. 11. 2014 dosavadní žalobkyně navrhla odvolacímu soudu, aby připustil vstup do řízení nové žalobkyně, společnosti M., spol. s r. o., jež se vstupem do řízení souhlasila. Veškeré formální podmínky pro vyhovění návrhu žalobkyně dle § 107a o. s. ř. tak byly splněny.

23. Je tedy nutno dále posoudit, zda se závěry dosavadní judikatury vztahují i na danou věc.

24. Podle přechodného ustanovení § 3028 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.

25. V daném případě byla smlouva o dodávkách, odběru a následném prodeji periodického tisku a doplňkového zboží uzavřena mezi právním předchůdcem žalobkyně a žalovaným dne 11. 2. 1994, tedy před účinností o. z. Posouzení, zda v důsledku postoupení pohledávky z této smlouvy došlo ve smyslu § 107a o. s. ř. k takové právní skutečnosti, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práv nebo povinností, se řídí dosavadní právní úpravou obsaženou v obč. zák. K postoupení pohledávky sice došlo v lednu 2014, za účinnosti o. z., avšak jde o právo vzniklé z právních poměrů (uzavřené smlouvy) z doby před účinností o. z. Došlo-li k oznámení postoupení pohledávky vzniklé za účinnosti obč. zák. postupitelem postupníkovi za účinnosti o. z., řídí se posouzení důsledků oznámení postoupení, jako právní skutečnosti, s níž právní předpisy spojují převod práva ve smyslu § 107a o. s. ř., obč. zák.

26. Z uvedeného vyplývá, že se v daném případě plně uplatní závěry shora citovaného rozhodnutí velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu, neboť návrh žalobkyně, aby do řízení na jeho místo vstoupila společnost M., spol. s r. o., v důsledku postoupení pohledávky, která je předmětem řízení, podle smlouvy ze dne 20. 1. 2014, byl žalovanému oznámen při jednání odvolacího soudu dne 13. 11. 2014. Za této situace nebyl žalovaný oprávněn se dožadovat prokázání smlouvy o postoupení pohledávky a tudíž ani soud neměl existenci a platnost této smlouvy posuzovat.

27. Okresní soud ve Vyškově rozsudkem ze dne 13. 6. 2000, č. j. 3 C 432/99-21, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni částku 659 401 Kč s úrokem z prodlení ve výši 19 % z částek a za období, jež jsou ve výroku konkretizovány (výrok pod bodem I), a rozhodl o povinnosti žalovaného zaplatit žalobkyni na náhradu nákladů řízení 28 288 Kč (výrok pod bodem II).

28. V předmětné smlouvě o postoupení pohledávek je v čl. I uvedeno, že „postupitel má za dlužníkem L. V., pohledávku ve výši 581 819,93 Kč, když původní výše pohledávky byla 659 401 Kč s příslušenstvím. Předmětná pohledávka vyplývá z obchodního vztahu a je osvědčena pravomocným rozsudkem Okresního soudu ve Vyškově č. j. 3 C 432/99-21 ze dne 13. 6. 2000. Na návrh postupitele byla usnesením Okresního soudu v Bruntále zahájena exekuce na majetek dlužníka, v rámci které bylo na předmětnou pohledávku postupitele částečně plněno.“ V čl. II smlouvy je dohodnuto, že postupitel postupuje postupníku pohledávky „specifikované v čl. I smlouvy a to ve výši 581 819,93 Kč, včetně veškerého příslušenství, práv a povinností.“

29. Dovolatelce lze přisvědčit, že v daném případě je zřejmé, které pohledávky jsou předmětem postoupení. Odvolací soud totiž přehlédl, že smlouvou byla postoupena pohledávka pouze ve výši 581 819,93 Kč, neboť na pohledávku postupitele bylo v rámci exekučního řízení částečně plněno.

30. Podle § 330 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, má-li být věřiteli splněno tímž dlužníkem několik závazků a poskytnuté plnění nestačí na splnění všech závazků, je splněn závazek určený při plnění dlužníkem. Neurčí-li dlužník, který závazek plní, je splněn závazek nejdříve splatný, a to nejprve jeho příslušenství.

31. S ohledem na výše uvedené ustanovení nelze smlouvu o postoupení pohledávky považovat za neurčitou, neboť lze bez pochybností určit, které závazky byly (případně částečně) splněny.

32. Rozhodnutí odvolacího soudu tudíž není správné. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené usnesení odvolacího soudu zrušil podle § 243e odst. 1 o. s. ř. a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).